

האיש שחזר מן ההפוך

מייכאל חזורקובסקי. ריאיון

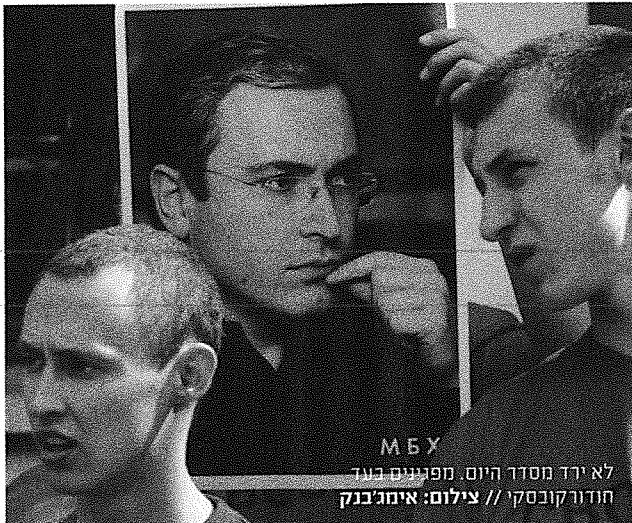
“אין לי מניעה מלעסוק
בפועלות ציבורית.”

**פלטין
ירדע
זאת //**

■ מוחת // אודי סגל ■

שלו מפתחיה. האיש שסביבו נקשרו כל כך הרבה תיאורים, עלילות ותינויו. מי שתואר אז, בראשית העשור הקודם, כאובייב הכי גדול של פוטין. מי שמתואר כך על ידי רבים, גם כיום. מייכאל חזורקובסקי היה האים הממשי ביותר על האיש החזק בקרמלין. מי שעמד בראש תאגיד הנפט העצום “יוקוס”. שבשיאו, החזק בתואר האיש הכי עשיר ברוסיה ושהוננו היה שווה לתקציב של מדינה ביןונית. דמות גודלה מהחhips, בעלת ממדים אפיים. הוא יושב עכשווי מולנו, ונראה כי אילו הזמן עמד אצל מלכת. בשערו זרקה שיבת ותשופתו קצוצה, בסגנון שמאפיין רבים מארץ מוצאו,

החזזות

חופשי. לROSSI, זה לא נראה שמשמש עובדים בשוויין...". גם לישראלי זו את התחושה בשוויין, אני מעיר לחודורקובסקי, אבל הוא לא ממשיך את הקו הזה. הערכה קטנה, וזה, הרושם ששוויין מותירה איננו הסיפור כאן, אלא המדינה שאליה הוא לא יכול להזוזה. כשבוטין שחרר אותו מהכלא, שמו את חודורקובסקי מיד במותו לגמינה. שם הסקימו לבלו ולתת לו אישור שהייה קבוע, כמו בשוויין. אפשרות לחזור למוסקבה? לא כרגע, וקשה לראות מתי פוטין ישנה את דעתו בעניין, אם בכלל, השחרור בא קצר לפני המשחקים האולימפיים בסוצ'י, מסר מפתיע אליו של המנהיג הרוסי הבלתי צפוי כלפי המערב. אבל מעבר לתנאים שהוצעו לחודורקובסקי עצמו, יש עוד גורמים במשותף האימה של פוטין. כך למשל החזקה בשותפו העסקי פלאטון לבדר, שהוא גם הוא בכלא כל השנים האחרונות וכעת נארט עלייו לצאת מروسיה, כمعין בערובה.

| האם היה סיכון ביןך לבין פוטין על תנאי השחרור שלו?
"אני משער שהשליטון הרוסי לא רוצה אותו בחזרה. יש תביעה כנגדי וכגד בדב על חצי מיליארד דולר, שכבר שולמו על ידי יוקוס, והتبיעה לא חסרה. בית המשפט האירופי לענייני זכויות האדם מצא שזו תביעה לא חוקית חמישית. בית המשפט העליון ברוסיה לא הכיר בה, ואישר בינתיים את השarter התביעה על כנה".

| דיברת עם פוטין?
"מר גנשר (המתוך הגרמני שפעל למען שחזורו של חודורקובסקי, אס") דיבר עמו פוטין כמה פעמיים. פוטין חשוב שהוא יחיד. כל השאר מבנים שהם אינם נצחים. גם אני אני צער ממוני בעשורה. אני מאמין לנראתה בנסים".

+ | דיברת עם פוטין?
"מר גנשר (המתוך הגרמני שפעל למען שחזורו של חודורקובסקי, אס") דיבר עמו פוטין כמה פעמיים. פוטין חשוב שהוא יחיד. כל השאר מבנים שהם אינם נצחים. גם אני אני צער ממוני בעשורה. אני מאמין לנראתה בנסים".

וגם בזו שהוא מעניק את הריאיון הזה, ישראל. הוא נועל נעלי התעמלות החיצונית, אין לו כמעט Kmיטים, וביעיר, שום דבר בחוץ הזה לא מרמז על העובדה שתת העשור האחרון עבר בבית כלא מבודד בסביבה בתנאים קשים.

שם דבר בדיורו של חודורקובסקי לא מעיד על החווית הרגשית המטלטלה שעבර הוא לא רדף, לא חדור תחשות נקס ולא מסמן, לכארה, מטרות פוליטיות או אישיות אידירות. הוא מוחשבד מאוד, והיר בדיורו, אבל לא מפוחד. הוא קורא תיגר על המערכת השלטונית ברוסיה בלי להתלהם, בלי להתרברב ובלי להתנסא. הוא מעדיף את הדיבור החסך, המרומז,

את העקיצה הקטנה. זו שמולה בחור קטן, כמעט בלתי נראה, ששובר לרגע את התנהלות הקרה, הcumulative robustness שלו.

מייאל חודורקובסקי שוחרר במשפטו מהכלא בינויו לאחרו, אחרי עשר שנים במכלאות האכזריות של ולדימיר פוטין. במהלך השעות שבדן דיברנו באמצעות מתרגם בהרצליה, בביתו של חברו ליוניד נבלין (מושגין מהציג הזה), הוא לא הביט כמעט פעם אחת בשעון היד המישון שלו. שעון בעל ספרות דיגיטליות, בסגנון הקסוי של שנות השמונים. הוא ענה על כל השאלות בונגעה ליחסים עם פוטין, שאיפותיו הפליטיות ומצבו הכלכלי. הוא חזר. אחרי שעור בכלא הוא גר עט אשתו בשוויין, מטפל באמו החולה ומתגעגע למוסקבה. עוד לא ברורה עצמתה החזרה הזה והיכיונים המדויקים שלה, אבל בהחלט יכול בקורס. הבהיר והצלול ביותר מבין אלה שאפשר לכלול בקבוצה שמהווה אופוציה רעיונית לשפטון הכהוני של פוטין. זה שועלם שלם, מזרחו ומערבו, מהכח לראות מה夷שה, ואם יהיה באמת כוח של שינוי, בעתיד של רוסיה.

| מר חודורקובסקי, מה אתה עושים בימים אלה, אחרי שעור בכלאי אותו לטיפולים בברלין. אני מקדיש לאמי. היא חולה ואני מלוה רוכים לעזוב את מוסקבה, ואני מכובן לא יכול לחזר לשם. אשתי בחירה בשוויין, שם לומדים הילדים הקטנים, ושוויין זו שוויין. קיבלנו יותר שהיה קבע, שכרכנו בית על הר שיריד אל האגם. זה יפה מאד. החיים שם מתנהלים בקצב אחר. זה נראה יותר כמו

על הטענה לטענה "המטרה שלי היא שהמשטר הזה יתרחף במשטר אחר, ולא במשטר דומה. במשימה הזאת אני יכול לבחר"

"ההתיצבות שלי בקייב הייתה איתות לציבור באוקראינה, שברוסיה יש אנשים שחוشبם אחרת ממה שחושב פוטין. שבע לאחר מכן התיצבו 50 אלף איש במוסקבה נגד המלחמה"

אתה מאמין בבית המשפט העליון ברוסיה?
"אני מאמין. בית המשפט מחייב מה שפוטין רוצה. זה מה שאמרתי גם לפוטין. אבל אני לא מתייחס. פוטין חשוב שהוא נצחי, שהוא היחיד. כל השאר מבנים שהם אינם נצחים. גם אני אני צער ממוני בעשורה. אני מאמין לנראתה בנסים".

"זמן משמעותי בחוץ אני מקדיש לאמי. היא חולה ואני מלוה אותה לטיפולים בברלין. אני מקדיש זמן למשפחה. ההורים שלי לא יכולים לעזוב את מוסקבה, ואני מכובן לא יכול לחזר לשם. אשתי בחירה בשוויין, שם לומדים הילדים הקטנים, ושוויין זו שוויין. קיבלנו יותר שהיה קבע, שכרכנו בית על הר שיריד אל האגם. זה יפה מאד. החיים שם מתנהלים בקצב אחר. זה נראה יותר כמו

כמו שbowות אחרי שהשתחרורת החלו מהומות באוקראינה. ביגוד לקו שאתה מציג כאן, הפתעת והופעת בכיר המרכזיות בקייב ודיברתו بعد אוקראינה. זה היה איתות לקרמלין? "זה היה איתות, אבל לא לקרמלין. זה היה איתות לציבור באוקראינה. זה שואמר שברוסיה יש אנשים שחושבים אחרת ממה שחושב פוטין. וזה האיתות. שבוע לאחר מכן התיעצנו 50 אלף איש במוסקבה נגד המלחמה, זה רק מוכיח שאין לא היחיד שחושב כך.

"אין צורך באיתות לקרמלין.
אנחנו מבינים זה את זה. הקרמלין
חוושב שהוא מנצח טוב, והוא יכול
לא להתייחס לאנשים שחוшибים
אחרת".

איך אתה מפרש את המהלך של
פוטין במסבך חצי הא' קרים?
בתגובהו הרוסית היו הסברים
א' רעים. הוא וואה בבר טוטויה
יזיסט וואה רואה במנג'י המערוב
חלשים ותולאים, שלא יכולים לנוקט
נעדים. הוא הרגיש שהוא יכול לפטור
את שתי הבויות האלו ולהיכנס
לספריה ההיסטורית כמאחד האדמה
הרוסית. הדבר הזה יכול להוביל את
הריטיניג של עמו שנחלש ולאחר מכן

החברה בתוך רוסיה. זה פתר לו את הבעיה".

אתה מואכזב ממהלכו של נושא ארציות הארץ ברק אובמה? עוד כ奢רץתי בפני המxon הפליטני בקייב, אמרתי בבירור שאין לצפות לניטים מהמערב. האם אני מואכזב? לא הוא לי ציפיות. אני מבין הייב את המערב. זה שווים יש לי עסק עם רבדים שונים של המנהיגות המערבית. חלוקם עוזרו לי ואני מודה להם מאוד. הם צרעו אווירה שבה הנושא שלי לא ירד מסדר היום אפילו ליום אחד. הקנצלרית אנגליה מרקל, שלא אני אסיר תודה, יכולה לנצל את זה ייחסים והמיוחדים עם פוטין. אבל האפשרות להגיב מוגבלת. מה שלא טוב למערב זו העובדה שפטון מבין אותו היבט. כתוצאה לכך ניפויות הפתעות רבות".

הרייאון מתנהל בסלון רחב הידיים של נובלין בהרצליה. הוא גם יהיה זה שהפיצר בחודורוקובסקי אז, ב-2003, שיבר לחיפוי שפטון עשה מהלך נגידו. הסוף ידוע, הכוותה המיחדים של רוסיה פשטו על מטוסו של חודורוקובסקי כשהוא בתוכו ועצרו אותו, בדרכם לסדרת משפטים שהעולם הנאור הגדר ממשפטיו ראות.

הסיפור של יוקום וחודרקובסקי

מייכאל חזורוקובסקי התרבלט כבר בצעירותו בגין העסקי והציבורי של רוסיה. ייחד עם ליוניד נזולין ושותפים נוספים הם הקימו בימי הפרטוריוקה את בנק "מנטפ", כשהם עצם בשנות העשויים לחיהם בלבד. לאחר תקופה מסוימת הם ניצלו את המצב, בדומה לאנשי עסקים אחרים, וככשו באמצעות שוכרים מהציבור ועסקוותם עם המושל את חברת הנפט "יוקוס".

באותה תקופה הייתה יוקוס חברה כושלת והפסדרית, אבל הכנסת טכניות ניהול מערכיות ושיפור דרמטי של מכסיה וקידוחיה הביאו אותן בתוך כמה שנים להיות החברת הגוזלה ביותר ברוסיה. עשו לאחר ההשתלטות הפקה יוקוס את חודורוקובסקי לאיש העשיר הראשון במדינה. במקביל היו חודורוקובסקי ושותפיו מעורבים במצבות שונות בחינימצ'וביים והפוליטיים. בין השאר, הם נשברו להלך מהחוג ולקוב לנשיא הרפובליקה, בויס ליצין, וככלא שעדפו אותו ואת המושל להנהי רפורמות משמעותיות, בדרך ליברליזציה ולדמוקרטייזציה של רוסיה החדשה. עם עלייתו של פוטין לשטנון החלו החיכוכים. פוטין ורק תכנית להשתלטות מחדש על ווב נכס האנרגיה של המדינה, ורוב אנשי העסקים שלא שיתפו איתה פעולה נתקלו ברדיפה בנסיבות שונות. ליוניד נבזולין, לדמיר דוברוב ומיכאל ברודנו נמלטו ב-2003 לישראל, לפני שהוצעו נגדם אישומים. חודורוקובסקי נעצר

נשפט על עבירותיהם, וזאת עם שוקן, נוטן, פאISON לבבד. כמו ששים לאחר מכון נשפטו שוב, עם האשמהות חדשות, ומאסטרם הוארך. מזא פורקה יוקוס מנכסייה ואת זונה הלאימה רוסנפיט, חברה שנשלטה על ידי הקרמלין. מזא התנהלו וממשיכים להתנהל משפטים בבתי הדין הבינלאומיים סביר מעמדם החוקי של חלק מחברי הקבוצה, כמו גם סביר חלק מהנכדים מאותה תקופה.

חוֹדוֹרְקוּבָּסְקִי זֶה רַיִן בְּמִילּוּתֵינוּ. הוּא רָמוֹן שָׁהָבָנוּ בֵּין לְבִין נְשָׁיָה
רוֹסִיה הָיוּ בְּחַצְרוֹת פּוֹמְבִּירְיָה שְׁלַחְנָיִם. לְאַיִלָּה, הוּא הַצָּהִיר שָׁאַיִן
בְּכוֹנוֹנוֹ לְהַתְּעַרְבּ בְּפּוֹלִיטִיקָה בְּרוּסִיה "עַד תְּקוּפַת הַקִּיז". הוּא כתַּב
עַל כָּךְ מְהֻכָּלָה יְחִיד עַם מְאַמְּרִים שְׁפָרְסָם, וְקָרְאוּ לְשָׁיוֹן שִׁיטָּת
הַשְּׁלָטָן בְּרוּסִיה. אָנוּ הוּא מְסֻפֵּר לְרִאשׁוֹנוֹ עַל הַתְּהַכְּתִבּוֹת עַם פּוֹטוֹן,
שְׁחַשְׁפֵּת יוֹתֵר מְטֻפֵּח לְגַבְּיַדְיֵינוּ בְּגִיאַה הַעֲדִיאָה שְׁלַבְּהָרְיוֹן בְּגִוְיֵיכָם

"מה שכתבתי לפוטין היה פומבי ביוון הוא הציג על כך בפומבי, אבל לא דברagalio על מה שבקשתי בעניין אמר

הזרוקובסקי ביקש להשתחרר כדי לטפל באמו החוליה, א"ס). בעניין זה הוא נzag בהגינות. אמרתי לו שאני עוסק בענייני משפחה עד ספטמבר אמרתי לו שלא אעסוק במאבק על כספי יוקוט. אבל לא התחייבתי שאשכנע את העמיתים שלי לעשות כן. זה לא היה תנאי. אמרתי שאני לא מתכוון לעסוק בפעולות פוליטית, ואני מתכוון לרדו' אחריו מרצה פוליטית. אנשי פוטין ידעו זאת היטב. בשחותי בחוץ' לא עוסק בפעולות איזוריות".

| נשאל אונטער ישירותו: האם אתה מתכוון להתמודד על תפקיד נשיא רוסיה?
לפי החוק ברוסיה, שהתקבל בעיתוי שחרורי מהכלא, אין לי אפשרות לבחור לשום תפקיד בפדרציה הרוסית. מובן שהחוק לא יבוטל במקרה הנוכח. בזמן הקרוב אני מתכוון לבחור ולא לרו' לשום תפקיד ברוסיה".

“אין לי שום מנייה לעסוק בפעילות ציבורית מוחזקת פוטין יודע זאת גם אני. עדין מוקדם להחליט בבדיון, וזה יקרה אחריו הקיצ’ן.”

"הנושא
שלוי לא ירד
מצדר היום
במערב".
אובחה
ומורקל
// צילום:
אייחג'ברק

בוסף פניו המצחילה.
במשדרי "ווערטער קהן" 2013
// צילום: איזטנגן

אנשיר. הם לא קיבלו הנחה.

"יכון. אבל התאפשר להם ולשמר על המוניטין שלנו. אם היו עשרות עדויות שהיתה רמייה ושהחברה עוסקת בפשבע, אז אף אחד לא היה מנטה לביר איך שברואת האנשים האלה. אם לא הייתה בתוך המשפטזה דמות כל כך תקשורתית כמווני, היה אפשר לשכנע בקהלות הרבה יותר זהה באמצעות המצלב".

| אתה סבור כי החברה ברוסיה חושבת שיווקס הייתה קורבן?

"יהיה תמים להניח שהחברה ברוסיה חשבה שיווקס הייתה קורבן. אבל אנחנו דוגמים לנוטס להשפיע. היצור במערב חושב שיווקס הייתה קורבן. ככל מה אנשים שיכולים לקבל מידע מהימן כן חושבים כך. אבל שים לב למה שקרה ברוסיה: אוכלוסיות שחוויתם בערים גדולות, כמו מוסקבה או סנט פטרבורג, לא מאמיניות כבר לשום דבר שהשליטן אומנה. זהה לעצמו במוניטין של המשטר, וזה פוגע בדבר לא רע. העובדה שבמבעור ובקרב הקבוצות האלה ברוסיה כן מאימים על הרסה האמיתית, אומרת שכשיתחלף המשטר יהיה כתוב משהו אחר בספריה ההיסטוריה. יlidnu לא תבישיו לנו".

| אתה מתכוון לפעול לחילופי המשטר

"את המשימה שלי אני רואה קצת אחרת. המטרה שלי היא שהמשטר הזה יתחלף במשטר אחר, ולא במשטר דומה. במשימה הזאת אני יכול לבחוחו, אני לא הפטון היחיד, ולא בעל הפטונות היחיד לנצח הזה. אני עשה את השלב הראשון".

| אפשר לנבחר בשיטה אחרת ברוסיה? זה אפשרי?
"יש תקווה זאת. אם ממשי' יעדזו, ولو בקצת, יהיה מאושר".

בשייאו היה חודורקובסקי האיש העשיר ברוסיה. קרוב ל-16 מיליארד דולר היה שוויו, על פי הערכות. אז, לפניו המשפט, הייתה זו שנת השיא בחיקור שבינו לבין השרט הרוסי. יוקוס התעכמתה וחודורקובסקי נשא וננתן על הכנסת חברות מערביות אליה, ודבר זה סתר לחוטין את התכניות של פוטין לגביה, כמובן. במקביל, חודורקובסקי

| האם טעת לפני עשר שנים כשלא הקשבת לחבריך ולא ברוחת? הימרת על תרחשיש אחר?

"באירופה מסוימת אני קורא פרשנויות במערב, שמדובר על כך שטמכתן על דבר אחד ולא הבאי דבר אחר בחשבון. גם מבנים מה קורה בחו"ז. בנוסף לשכל שלו יכולתי להתייעץ עם רבים. למשל, שר החוץ לשעבר של ארצות הברית הנרי קיסינגר שפטין מתייעץ איתנו עכשו. לפני עשר שנים התייעצתי עם טום לנוטס (סנטור אמריקאי שהלך לעולמו לפני שש שנים, א"ס). אף אחד לא היה יכול להאשים אותו בנאיביות. דנו ארוכות במצב, במיוחד בחלק שנגע למעצר. התחווית שלו לא הותירה ספק. הוא לא טעה בשום מילה. הוא לא טעה".

| אז לנוטס תיאר וקיסינגר הזהיר וליאוניד كان קרא לך לאצא מروسיה, אז למה נשארת? זה מזכיר דמות ספרותית טרגית של דוסטוייבסקי או טולסטוי, שנחכה לגוללה שכבר נחרץ. לא. זה היה שיקול פרגמטי. תארו לעצמכם שלא הייתי חוזה. אנסים נמצאים כאן בתוך כבוי ערכיה. אם נסתהר על ההימלטות של מנהל החברה, אז מוסדות האכיפה היי מכריחסים כל עובד להעיר עדות שקר על אדם שנמצא בכלא זה הרבה יותר קשה ומסובך מאשר לה夷יד על מישחו שברח, כי צריך לעמוד ולהישר אליו מבט, במקום לספר את השקרים שהשליטן רצה שישפרו על אדם שמנמלט. אדם שפשוט בגד. מבחינה פרקטית בשביili 'לכט מכות' היה עדיף מאשר לא יילכט מכות. וזה גם תואם את המניטיות שלו".

| אז הלאת בענינים פקוות כללאי? "לא חשבתי שתימנע ממני השוואות בכלל, אבל גם לא חשבתי על מאסר של עשר שנים לאחר שהוא שזה אפילו עלתה על המסורת הקבועה אצלו ברוסיה. שנתיים, ארבע, זה מקובל - אבל עשר שנים? זאת גישה סטלייניסטית".
| וצריך לומר ששבייל רחוב יותה, המאסר שלך לא הציב את

על השיפוט הטעון

"אוכלוסיות שחוויתם בערים כמו מוסקבה לא מאמיניות כבר לשום דבר שהשליטן אומר. בקרבת הקבוצות האלה כן מאימים לאמת. כשיתחלף המשטר יהיה כתוב משחו אחר בספריה ההיסטורית. יlidnu לא יתבישיו לנו"

לא נשבר. מאחוריו סורגים
באותם בית המשפט
// צילום: איטג'בנק

לכנות אותו ככה זה בסדר, למראות שווה לא תואם את מבחן המציגות. אבל אם אתם רוצים כותרות מרעישות וכינויים כאלה, בסדר ישובשכם לכם".

אתה כמעט מתעלם מהיחס בין הון לפוליטיקה. תרומות למפלגות שהיו באופוזיציה, דיברו עלין

כמו עמד אפשרי מול פוטין.

"קיים כמה מיטוסים. אחד מהם מספר שהיו הסכמים בעלפה שאנשי הון לא מגיעים לפוליטיקה. זו לאאמת. הדבר שכן הייתה הסכמה כדי להיכנס לצל אל משאבי החברה כדי להיכנס לפוליטיקה. ראש התאגדים נפגשו עם פוטין, וסיכמו שלא נשתמש במשאבי החברות. אבל זה היה תמים לשער השבעה. והם לא השתתפوا בחוקים הפוליטיים. אחר כך אמרו לך אוטם לראש התאגדים אמרו דבר אחר, והסיבה מובנת. אנשים היו צדיקים להצדיק את עצם ואת העובדה שהם לא הבינו מה הוא עשה אחר כך".

| מה פוטין שחרר אותך?
לידוך אדם שתומך באופוזיציה לא היה או דבר נהוג כל כך. לא מנומס אפילו. המיתוס שאנו נאבקתו בו בפוליטיקה הוא לא נכון. אני תמכתי באופוזיציה. חשבתי שדעתה צריכה להיות מיזוגת בפרלמנט. גם בתקופת פוטין, ושבתי הרבה למה נהגתך כך גם אם אין לך מסכים עם דעתיך, אתה הכל כדי שתוכל לומר אותן, וזה דמוקרטי. אבל לא כל דמוקרטי, מתרבר, נהגתך כך זה מומוחש היטב בהגבלה חופש הביטוי שם".

| אתה מגדיר את עצמן כיהודי?
"סביר היה יהודי ולחם על כך שהוא מת ב-1942. סbeta שליל לא הייתה יהודיה.ABA שליל התהנק ברחווב, ולא היה מזוהה עם דת כלשהי. הוא היה 'סובייטי אמיתי'. אני רוסיה ואוקראינית, משפחתי מחרקוב. סbeta

אוקראינית וסביר רוסי. התהנכתי בתורות רוסית ואני רואה לנכון להתנגד לכך שקוראים לי יהודי. ככל מי שעון אותי, אני מזוהה על כך שאמורים שאני יהוד. יידי יודעים שאיני יהודי. אני רוסי ונוצר. ואני אוהב את ישראל כי יש לי חברים כאן, לא בגל מזג האוויר. אם היו גרים

בנה כאյום פוליטי והתריס פומבית כלפי הנשי. פוטין, בשותפות עם האוליגרך רומן אברמוביץ' ואחרים, הביא להאלמת שוק הנפט באמצעות פירוק יקרים לחטיפות. הוא תירץ את מעש הנקס בחודורקובסקי כמהלך פופולרי ל"רידיפת האוליגרכיס שัดדו את נכסי אמא רוסיה".

| האם אתה הבהיר שלך הייתה

שהיית פשוט אוליגרך עשיר מדי?

"המיתוס הזה בהחלתו יציב".

כשאני מנסה על חודורקובסקי עם המינוח "אוליגרך", הוא מעלה בחירות ציני את שמו של בוריס בריזובסקי, אחד מהידועים בקבוצת הזו שנולדה ברוסיה בשנות התשעים. בריזובסקי הפרק ליריב מר של פוטין, ובידמותו ומחליך הפרק לסמל שליל שיציג את העשרים הללו. חודורקובסקי מתרגע מההשתיכות לקבוצה הזאת, ובסגנון המימיליסטי מנסה להסביר בהיגיון כמעט מה הוא לא עונה להגדירה.

"כלנו יודעים מהי ההגדירה. אוליגרכיס שונים מאנשי עסקים בכיר שיש להם זיקה לשולטן. במקרה של יוקוס זה לא היה המצב. מה הופך את החברות מקטנות לגודלות? היכולת לה השפיע על המצב, זה מה שעושה כל ארונו. לאוליגרך יש שליטה ללא מתחוכם. לנו לא הייתה אפשרות צואת, של שליטה ללא תיווך".

"לדוגמא, היו לנו אינטרסים בדומה, הפרלמנט הרוסי, פועלנו באופן שkopf ורגל. הדבר המצחיק הוא שלפוטין הייתה אפורה לעשות לובי" (כלומר, להוביל מהלכי

חקיקה כפי שרצה, א"ס)".

חוודורקובסקי יותר מרווח לכך שפוטין הוא זה שהמשיך לטפח את אלה שכן עוניים, לכארה, להגדירה זו: "האוליגרכיס של פוטין לא צריכים לעשות לובי". הווה אמר, הם ורק צריכים לבקש מהנשיא את רצונם.

"לא בכיר בלבד, כמו שהיינו חזקים, למשטר תמיד הייתה חבילת המניות העיקרית או ההשפעה המרכזית על החברה. רק אנשים שלא מכירים את המציגות ברוסיה יכולים לתאר לעצם אנשי העסקים החליטו דבר אחד והמשטר החליט דבר אחר. הדומה קיבלה החלטות לפי מה שרצו אנשי הון של פוטין".

| אתה לא מגדיר את עצמן כאוליגרך?
"אני אף פעם לא חשבתי שאני כזה, אבל אם העיתונות רוצה

נולחונפה שלא תמלט ב-2007

"מבחןיה פרקטית בשבילי' ללבת מכות' היה עדיף מאשר לא' לבת מכות'. וזה גם תואם את המנטליות שלי"

לעומת הטענה של פוטין, הטענה

המצביעת על חזרתו של פוטין

בשבילי' לא הייתה מוצפנת

לא ועם חזרה לקוממי: האויבים של פוטין

מי שמודדים כ"אויבים" של נשיא רוסיה ולדימיר פוטין, הולכים ומתמעטים. לפחות הבולטים שבהם. בין אם מדובר באנשי עסקים שאלו צו לheimer מטה מדינה, כמו ולדימיר גוסינסקי ובוריס ברזובסקי, ובין אם מדובר בדמות ציבוריות אחרות, בקרמלין - לא נוהגים ביד רכה במישושו לאים על שלטונו של נשיא. בדרך כלל, מעורבים בדרך המשטר, הפלקליטות ובית המשפט הרוסיים, שעל פ"י "רוח המפקד" תופרים בזריזות תיקים ומעצרים לדמויות הסוררות. לעיתים זה גם נגמר באופן טרagi, כמו מותו בכלל של סרגיי מגניצקי, עורך דין שהאישים את אנשי פוטין בשתיות ונעצר - כמו מה מפתח - בענעה על העលות מס. בינו לבין האופוזיציה הרוסית מגוונות אמנה, אבל מצומצמת, ומעטות הדמויות בה שZOחות להכרה בין-לאומית.

אחד כזה הוא גاري קספרוב, בעבר אלוף העולם בשח. פוטין לא ספק רוצה להקים לתchia את האימפריה הרוסית הגדולה, لكن זה לא יגמר בקרים. הוא ייגסס כמה שהוא יכול", הוא אמר לאחרונה בריאון ל-AOLN. CNN. קספרוב, דמותו כריזמטית וקסומה, נכנס ליריה הפלילית לפני כעשור והפרק מיד לאופוזיציון בולט לפוטין. הוא קורא לנשיא רוסיה דיקטטורה, ואומר שככל שיוצאים מאחור יותר נגד הדיקטטוריה, כך משלהמת האנושות מחריך גביה יותר. ב-2010 היה אחד היוזמים של קמפיין "פוטין חיב לлечך" ביום, הוא מתגורר בארצות הברית, בחשש מפני השלטונות הרוסיים. עוד כאלו שדווקא בחוץ להישאר במדינה - ושילמו מחיר - הן בנות להקת פושי ריווט, שתקופת המאסר שלן קזרה לפניה אולימפיאדת סוצ'י, בדומה לחזרה בקרמלין. הן קוראות לעצמן להקת רוק פמייניסטי, פости ריווט מופיעות (תמיד בלי אישור) אקטיביזם פוליטי. פושי ריווט אנטיסטי כאסירות מצפון, במשמעותו, על גות אוטובוסים ובניינים, מול בני שדר ובכיכר האדומה. הן הוכרו על ידי ארגון אנטיסטי 100 האמנים וכותב העת Art Review בחר בהן לשיחת ההצעה "נעשה המשפיעים בעולם. ההופעות שלן תחת ההצעה" נעשה תחריר בכיכר האדומה" החיזו למעשה את גל ההפגנות נגד פוטין לפניהו.

ויש גם את אלכסי נבלני, אחד התקומות הגדלות של האופוזיציה הרוסית. "פוטין נוקם בכל העם האוקראיני ובכל מדינת אוקראינה. מבחינתו זה רצינלי - להראות שמהפכות כאלה לא נגמרות טוב", כתוב נבלני בבלוג שלו. יתר דיקון, הוא מכתיב לעוזרים בצוותה יצירתיות כל מסר שהוא רוצה להעבירה, כי הוא עצמוני נמצא בمعצר בית. נאסר עליו להיפGES עם רובה האנשים, לדברטלפון, לשוחח מכתבים או להשתמש במחשב. בשנה האחרון שיו איזור יציאה מהארץ, ממש למסר על תנאי וعصיו מעצר בית עם תנאים מגבילים.

נבלני שיר למרוץ הליברלי של המפה הפוליטית ונלחם בשתיות השלטונית והכלכליות ברוסיה ובמפלגתו של פוטין, נשיא המאוחדת. הוא היקם קרן למחלמה בשתיות ופרסם תחקירים שערורייתיים על המתרחש בקרבות כגן סיבנפט, גזפרום וטורנסנפט. לפני שנה הודיע נבלני שהוא מתכוון בעתיד להיות נשיא רוסיה. ב-2013 הוא גם התמודד בבחירות לראשות עיריית מוסקבה וכשה ל-27% מצביעי המצביעים. בין היתר הבטיח לבוחרים להחזיר את מצועדי הגאותו למוסקבה. בשנים האחרונות כל נסיכון למפגן מצד הקהילה הגאה זוכה לתגובה של אלפיות קשה - לא רק מצד אורחים שהשלton מסוימים, אלא גם מצד השוטרים, שבו הנחיה רשמית עבורים מאנשי הקרמלין.

בפינלנד, הימי נושא בשם זהה לפינלנד. חזרוקובסקי לא מגלח שום רמז לייחס מיחד לישראל או עניין גדול בפוליטיקה המקומית. הראש שלו עמוק ברוסיה ובמאבק על דמותה של המדינה. הוא פטריוט רוסי שכעס על הדרך שבמה מדינה מתנהלת, אבל מבטאת זאת באפקט קרייר ומונוטוני. הניסיון החזר והגשנה שלו לחלץ ממנה אמירה לגבי תכניותינו, אם יש כאלה, להשתלט על מוקדי כוח ברוסיה, מניב שוב ושוב אמריות זהירות? | האם אתה נלסון-מנדל-של רוסיה?

"אורלו שונה ממש". הוא נihil מאבק מזוין נגד המשטר. בכלל המאבק המזוין והוא הגען כלפי המשטר. שם הוא התנהג בזורה נאותה, ורק גם, ובעיקר, אחורי תקופת הכלא. הוא ידע למצוא את מקום האויבים שלו בחים העתידיים. בחלק השני של הימי רוצה להידמות לו. אבל בעניין החלק הראשון של חיוו, זו לא דרכיו". | ומה עם המבן המטפורי האשיר הפוליטי שמיועד להוביל את האומה?

"בнтאים אני רואה את המשימה שלי אחרת: יצירת תנאים שבhem המשטר הנוכחי לא יתחלף במשטר הדומה לו. עדיף חינוך על פני פעולה ישירה. אבל החים ארכויים או ראה".

לגביו אווך החים יש למיכאל מושג לא רע. אחורי עשר שנים בכלל הרוסי, הוא רואה דברים בפרשנטיביה שונה מחלוטין. בכלל ייסו לדקרו אותו, והוא גם הוושם בביבוד לא פעם. הכלא שבו שהוא בשניים האחרון מוקם 100 קילומטרים מהגבול עם פינלנד. בראיון נdry שאושר לו, לאחר עשר שנים כאסיר, ושאותו הענק ל"פיננסל טים", הוא סיפר על השגורה: "צלצול אורה, אורה של פעמן והשאגה מהרידית העצומות שקוות את הלילה. יכולות לkom' ועד יום מתחילה. עוד יום חסר משמעות מבין אלפים כאלה שכבר עברו". עכשו, בחוץ, הוא ידוע להעיר את הזמן ואת היכולת שלו לשנות כמעט כל דבר.

| איך עברו עליך החיים בכלל? זה היה קשה? התרסקת?

"היתה לי מכקה מבחן ועצבני ברזל, בפונים לא חשבתי על הכלא".

| היה לך שם מעמד מיוחד לטובה או לרעה?

"הסתורים אמרו תמיד שאני כמו כולם. לא הצליח להם כל כף. נוצר מצב כזה, שבוגרנו אליו הייתה שמיירה הוקה על חוקי הכלא. החוק הרוסי לא נוח או טוב. ככלומר, ככל ואוכפים את כל החוקים זה נסבל לפעמים. במקרה של לא הפרו חוקים. אם היו צרים משחו, פשוט שינו את החוק. למשל, היה חוק שלא מחייבים אדם יותר מ-500 קילומטרים מהבית שלו. אותו ל风俗ו שינו את החוק. מה הבית, לסייביר. כדי שלא אataloon, פשוט שינו את החוק".

| איך הרגשת בכלל כשותפה של בחוץ? חששת להם?

"זה היתרונו וכי גדור ווגם הדבר הכי וגיש. המשפחה היא הדבר שאתה הכי דואג לו, והרבה פעמים להיות אחראי רק על עצמן זה הרבה יותר קל. המחשבה על המשפחה גם הטרידה אותי, אבל גם חזקה יותר".

חזרוקובסקי הופשט מכל מה שהיה לו: מהתוואר והכבד של איש עסקים מצחיה, מהAMILARDIM, מההתדרית העצמתית שתודלקה על ידי המערב. גם לאחר שחזרו מהכלא הוא גורש למשעה מביתו. אבל הוא רוחן מלוחות אדם שבור. ברוח התוצר שספק התאגיד שלו לשעבר, הוא עבר זיקוק. יש בו מעין שלווה נזירית כמעט, לצד נחישות לא מボtotת. הוא לא מטיף, והוא לא צועק, אבל הוא גם לא מתקופף, ובודאי לא מבכה את גורל. בניתים הוא מבלה את זמנו על ציר שווייז'ירוגמיה בובון את צעדיו הציוריים, ויש לו את האמצעים לעשות זאת.

| סליה על השאלה החודרתית: אתה עדין עשיר?

"אני אדם עשיר. זה לא הכספי של יוקוס, אבל אני די אמיד שאוכל לעשות מה שמעני אומי באמצעות".

| אחרי עשו דרמטי שעבר על העולם ושבו שהיית מאמין בסוגים, מה הכי הרשים אותך כשיצאת לחופשי?

"כל אחד מחברי, ויש לא מעט כאלה, חשב שזחדר הנוחץ לי ביותר עם שחורי זה איפון. קיבלתי כל כך הרבה עד שיכולי לפתוח חנות. אני ממש מתלהב מזה ועדיין עורך ניסיונות. מרשים מאוד".